

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Primam Secundæ, & Secundam Secundæ Summæ
Theologiæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

3 Vtrum hoc habeat ex circunstantia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72759](#)

adulteris, & similia
bonitatem & malitiam
habet specificam ex
objectione, ita qd̄ nō fo-
lum bonitatem, uel ma-
litiam genericā, sed qd̄
nuuocem dat obiectū,
ut uti re sua, aut alie-
nated etiā specialissi-
mā, gnare ex ppria,
aut ex aliena uxore.

D 477.

attenditur ex sua forma, qd̄ dat spe-
cie ci, ita & prima bonitas actus
moralis attenditur ex obiecto cō-
uenienti: unde & à quibusdā uo-
catur bonum ex genere, pura, uti
re sua. Et sicut in rebus naturalib.
primum malum est, si res genera-
ta non consequitur formam spe-
cificam, puta, si nō generetur ho-
mo, sed aliiquid loco hominis: ita
primum malum in actionibus moralibus est, quod
est ex obiecto, sicut accipere aliena: & dicitur malū
ex genere, genere pro specie accepto, eo modo lo-
quendi, quo dicimus humanum genus totam hu-
manam speciem.

A D P R I M U M ergo dicendum, quod licet res
exteriores sint in scriptis bona, tamen nō semper ha-
bent debitam proportionem ad hanc, uel illā actio-
nem: & ideo in quantum considerantur, ut obiecta
actionum, non habent rationem boni.

A D S E C U N D U M dicendum, quod obiectum
non est materia ex qua, sed materia circa quam: &
habet quodammodo rationem formę, in quantum
dat speciem.

A D T E R T I U M dicendum, quod non semper
obiectum actionis humanae, est obiectum actiue po-
tentia. Nam appetitiva potentia est quodammodo
passiva, in quantum mouetur ab appetibili: & tamē
est principium humanorum actuum. Neque etiam
potentiarum actiuarum obiecta semper habent ra-
tionem effectus, sed quandojam sunt transmutata: sicut
alimentum transmutatum, est effectus nutriti-
vae potentiae: sed alimentum nondum transmuta-
tum comparatur ad potētiā nutritiā, sicut ma-
teria circa quam operatur. Ex hoc autem quod obie-
ctum est aliquo modo effectus potentiae actiue, se-
quitur, quod sit terminus actionis eius, & per conse-
quentes quod det ei formam & speciem: motus enim
habet speciem a terminis. Et quamuis etiam bonitas
actionis non causetur ex bonitate effectus, tamē ex
hoc dicitur actio bona, quod bonum effectum in-
ducere potest: & ita ipsa proportio actionis ad effec-
tum, est ratio bonitatis ipsius.

ARTICULUS III.

Vtrum actio humana sit bona, uel
mala ex fine.

A D Q U A R T U M sic proceditur. Videtur, quod
action non sit bona, uel mala ex circumstantia.
Circumstantia enim circumstantia est, sicut extra
ipsum existentes, ut dictum est: sed bonum & malum
sunt in ipsis rebus, ut dicitur in 6. Metaphysic. ergo
action non habet bonitatem, uel malitiam ex circun-
stantia.

¶ 2 Pr̄t. Bonitas actus est aliquid
in ipso existens; finis autē est cau-
sa extrinseca, non ergo secundum
finē dicitur actio bona, uel mala.

¶ 3 Pr̄t. Contingit aliquā bonam
operationē ad malū finē ordina-
ri, sicut cum aliquis dat eleemosy-
nā propter inanem gloriam, & ecdi-
uerſo, aliquā mala operationē or-
dinari ad bonū finem, sicut cū qd̄
furatur, ut det pauperi. non ergo
est ex fine actio bona, uel mala.

¶ 4 Pr̄t. Id quod conuenit alicui secundum suam
substantiam, non attribuitur ei per aliquod accidentē:
sed bonum & malum conuenit actioni secundum
suam substantiam, quia actio ex suo genere potest
esse bona uel mala, ut * dictum est. ergo non conve-
nit actioni ex circumstantia, qd̄ sit bona, uel mala.

S E D C O N T R A est, quod Philosophus dicit in li.*
Eth. quod virtuosus operatur secundum quod opor-

tet, & quādo oportet, & secundum alias circumstan-
tias. ergo ex contrario, uitiosus secundum unūquod
que uitium operatur, quando nō oportet, ubi non
oportet: & sic de aliis circumstantiis. ergo actiones
humanae secundum circumstantias sunt bona, uel
malā.

R E S P O N. Dicendum, quod in rebus naturali-
bus non inuenitur rotā plenitudo perfectionis, quā
debet ei ex forma substantiali, quā dat speciem:
sed multum superadditū ex superuenientibus acci-
dentibus, sicut in homine ex figura, ex colore, & sic
de aliis, quorum si aliquod defit ad decentem habi-
tudinem, confequitur malum: ita ēt est in actione.
Nam plenitudo bonitatis eius non tota consistit in
sua specie, sed aliquid additur ex his, quā adueniunt
tanquam accidentia quēdam: & huiusmodi sunt cir-
cumstantiae debitae, unde si aliquid defit, quod reg-
ratur ad debitas circumstantias, erit actio mala.

A D P R I M U M ergo dicendum, qd̄ circumstantiae
sunt extra actionem, in quantum non sunt de es-
sentiā actionis, sunt tamen in ipsa actione uelut quēdā
accidentia eius; sicut & accidentia, quā sunt in sub-
stantiis naturalibus, sunt extra essentiā earum.

A D S E C U N D U M dicendum, quod non omnia
accidentia per accidentis se habent ad suam substatiā,
sed quēdam sunt per se accidentia, quā in unaqua-
que arte considerantur; & per hunc modum conser-
vatur circumstantia actiū in doctrina morali.

A D T E R T I U M dicendum, quod cum bonum
conueratur cum ente, sicut ens dicitur secundum
substantiam, & secundum accidentē; ita & bonum at-
tribuitur alicui & secundum esse suum essentialē, &
secundum esse accidentale, tam in rebus naturalibus,
quam in actionibus moralibus.

ARTICULUS IV.

Vtrum actio humana sit bona, uel
mala ex fine.

A D Q U A R T U M sic proceditur. Videtur, qd̄ bonum & malum
in actibus humanis nō sint ex fi-
ne. Dicit enim Dionys. 4. ca. de di-
no, quod nihil respiciens ad malū,
operatur. Si igitur ex fine deriu-
retur operatio bona, uel mala, nūl
la actio esset mala; quod patet ef-
se falsum.

¶ 2 Pr̄t. Bonitas actus est aliquid
in ipso existens; finis autē est cau-
sa extrinseca, non ergo secundum
finē dicitur actio bona, uel mala.

¶ 3 Pr̄t. Contingit aliquā bonam
operationē ad malū finē ordina-
ri, sicut cum aliquis dat eleemosy-

nā propter inanem gloriam, & ecdi-
uerſo, aliquā mala operationē or-
dinari ad bonū finem, sicut cū qd̄
furatur, ut det pauperi. non ergo
est ex fine actio bona, uel mala.

SED CONTRA est, quod Boetius

dicit in Topic. * quod cuius finis

bonus est, ipsum quoque bonū

est, & cuius finis malus est, ipsum

quoque malum est.

R E S P O N. Dicendum, qd̄ eadem

est dispositio rerū in bonitate, &

in esse. Sunt enim quēdam, quo-

C Irca quartū art.
eiūdēm decimē
octauā questionis,
omislo tertio, aduer-
te quadriplīcē bo-
nitatem in litera po-
sitā actionis huma-
ne, sic, ut omnem bo-
nitatem cōvenire il-
lī intelligas, inquitū
est: actio humana.
Omnis n. humana a-
ctio quantūcūq; ui-
tiofa, cōtinē sub ge-
nere actionis huma-
ne: qd̄ est actus à ra-
tione, & uolunta-
to: &c: & sic habet
bonitatem & chari-
tatem actionis hu-
mana: & quantū hu-
iūmodi enītatis, ha-
bet tantum bonita-
tē: & secundum hoc
(ut infra dicit) om-
nis nostra, quamvis
mala, actio ē à Dō.

* Circa distinctionē
huius quadruplicis
bonitatis, in litera,
dubius occurrit: quia
superius in q. 7. boni-
tas finis posita est in
ter circumstantias: hic
autem diuiditur con-
tra bonitatem circu-
stantiarum.

Prima Secunda S. Thomæ. F Ad

Inf. q. 73. ar.
1. ad 1.
* c. 4. in par.
4. aliquantū
lum a princ
prio.

II. 3. c. 1. non
paul a prin.